

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ ÖDEMELERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ: GELİR VERGİSİ Mİ? SERVET VERGİSİ Mİ?

Yard. Doç. Dr. Emrah FERHATOĞLU*

1. GİRİŞ

Ülkemizin sosyal güvenlik sisteminin mali yapısı özellikle 1990'lı yıllarda bazı yapısal sorunlar nedeniyle bozulmuş; emekli aylıkları, sosyal yardımlar düşük düzeyde kalmış, sağlık hizmetlerinin istenen düzeyde görülmesi zorlaşmıştır. Bunun dışında, sistemin açıkları devlet bütçesine getirdiği yükler nedeniyle ekonomik istikrarı tehdit eden bir unsur olmuştur. Tüm bu olumsuzluklar nedeniyle sistemde reform çalışmaları sürekli gündemde olmuş, yapılan yasal düzenlemelerle sistemin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Bu çalışmaların başında, işsizlik sigortasının da uygulanmaya başlandığı 08.09.1999 tarihli 4447 sayılı Kanun, 2000 yılı içinde hazırlanan ve daha sonra Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararına konu olan bir dizi kanun hükmünde karamame, 2001 yılında hazırlanan Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, 2003 yılında sosyal güvenlik alanındaki kurumların yapısını ile sosyal güvenlik hak ve yükümlülüklerini düzenleyen bir dizi kanun ve nihayet 2006 yılında kabul edilen ve sosyal güvenlik sistemini üçlü bir yapı yerine tek çatı altında toplayan 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu gelmektedir.

Bu çalışmalardan 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile ku-

ruhan bireysel emeklilik rejimiyle kamu sosyal güvenlik sistemine ek olarak bireylerin ihtiyari olarak katılımlarının sağlandığı bir sosyal güvenlik sisteminden ek gelir elde etmeleri amaçlanmıştır. Bireysel emeklilik sistemiyle bireylerin ilâve emeklilik geliri elde etmelerinin yanı sıra tasarruf eğiliminin artırılarak ekonomiye uzun vadeli fon sağlama da amaçlanmıştır.

Bireysel emeklilik sistemine katılımların teşvik edilmesini sağlamak amacıyla katılımcıların sistemden elde edecekleri fonlar üzerindeki vergi yükünün azaltılmasına yönelik bir dizi teşvik önlemi de düşünülmüştür. Bu çalışmanın konusunu bireysel emeklilik sisteminde geçerli olan vergi uygulamalarının vergi tekniği açısından tartışılması oluşturmaktadır.

2. SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ İÇİNDE NEDEN BİREYSEL EMEKLİLİK REJİMİ?

Günümüzde, özellikle 1970'li yıllardan itibaren nüfusun yaşlanması, sosyal sigorta sisteminde aktif-pasif dengesinin bozulması, sağlık hizmetlerindeki artış, ekonomik dalgalanmalar, işsizlik, sigortasız işçi çalıştırma eğiliminin artması gibi nedenler gelişmiş ve gelişmekte olan hemen hemen her ülkede sosyal güvenlik sisteminde sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur.¹ Bu gelişmelerle birlikte, 1980'li ve

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İİBF Maliye Bölümü

¹ Can Tuncay, "Bireysel Emeklilik Rejimi Üzerine", Çimento İşveren Dergisi, Mart 2000, Sayı: 2, Cilt: 14, s. 4.

1990'lı yıllarda ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerinde bu sorunların giderilmesine yönelik bazı yenilik çalışmalarına gittikleri görülmüştür. Bu çalışmaların başında sosyal güvenlik sistemlerinin finansman problemlerinin giderilmesi, politikacıların sosyal güvenlik sistemini kamu harcamalarının finansmanı için kaynak görmele-ri, 1980'li yıllardan itibaren devletin ekonomideki ağırlığının azaltılmasına yönelik yaklaşımın ağırlığını arttırması ve bu dönemdeki politik atmosfer nedeniyle başvurulmuş sosyal güvenlik sisteminin kısmen ya da tamamen özelleştirme çalışmaları gelmektedir.²

Bu alandaki özelleştirme çalışmalarında devlete tamamen sosyal güvenlik alanından el çektirile-bildiği gibi, kısmen özelleştirme yapılarak özel sektörün sosyal güvenlik alanında kamu kesimi-ni tamamlayıcılığı da sağlanabilmektedir. Bunun dışında, çalışanın kendi isteğine bağlı olarak katılabileceği ve yine devleti sosyal güvenlik alanında tamamlayıcısı olan bireysel emeklilik sistemleri de kurulabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler düşünüldüğünde sosy-al güvenlik alanında ilk özelleştirmeyi 1980 yılında Şili gerçekleştirmiştir. Şili'nin ardından 1992'de Peru ve 1995 yılında Meksika'da özel emeklilik sistemleri uygulanmaya başlanmıştır. Bu bakımdan Türkiye'nin bu alanda geç kaldığı ifade edilmektedir.³ Sosyal güvenlik sisteminde özelleştirme çalışmalarının geç kalmasına kar-sılık sistemin yapısal ve finansal problemleriyle ilgili pek çok çalışma yapılmıştır.⁴ Kamunun yürüttüğü sosyal güvenlik hizmetinin

tamamlayıcısı olarak düşünülmüş bireysel emek-lilik sistemi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakan-lığı'ndaki çalışmalar sonucunda hazırlanan yasa tasarısının 24.03.2001 tarihinde TBMM Genel Kurul'da kabul edilmesi ve 27.10.2003 tarih-inde uygulanmaya başlanarak bireysel emeklilik sisteminde faaliyet gösterecek kurumların oluş-turulmasıyla faaliyete geçmiştir.⁵

3. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN ELDE EDİLEN DEĞERLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

Katılımcılardan toplanan katkı payı veya nema-landırılarak hak sahiplerine geri ödenmesi esa-sına dayalı bireysel emeklilik sistemi ve benzeri nitelikteki birikimli şahıs sigortaları kapsamında elde edilen gelirler GVK md.75/15'e göre men-kul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır.⁶ Söz konusu hükümde sistemden elde edilen gelirler sistemde uzun süre kalmayı teşvik edilebilecek şekilde üçe ayrılmış, bu üçlü ayırım ise GVK md. 94'te bu farklı gelir türlerine uygulanacak farklı oran uygulamalarının temelini oluşturmuştur.

Bakanlar Kurulu, GVK md. 94'e göre 30.12.2003 tarih ve 2003/6577 sayılı kararı ile bireysel emeklilik sisteminden elde edilecek de-ğerlere uygulanacak tevkifat oranlarını belirle-miştir.⁷ Bu karara göre;

1. On yıl süreyle prim, aidat veya katkı payı ödemededen ayrılanlar yapılan ödemelerden % 15,
2. On yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte bireysel emeklilik sisteminden emekli-

² Ufuk Aydın, "Sosyal Güvenlikte Özelleştirme", *Çimento İşveren Dergisi*, Eylül 1998, Sayı: 5, Cilt: 12, s. 4-8. Bu noktada sosyal güvenlik sisteminin özelleştirilmesi kavramını açıklamak da yerinde olacaktır. Kavram üzerinde tam bir fikir birliğine varılmamış olmasının rağmen, sosyal güvenlik sisteminin özelleştirilmesi sosyal devletin sosyal güvenliğin sağlanması görevini tamamen ya da kısmen özel sektöre devretmesidir şeklinde tanımlanabilir. Aydın, a.g.m., s. 5.

³ Selahattin Tuncer, "Bireysel Emeklilik Fonları ve Vergi Sorunları", *Yaklaşım Dergisi*, Aralık 2003, Sayı: 132.

⁴ Bkz. Erdal Gümüş, "Sosyal Güvenlik Sisteminin Geleceği Umut Veriyor mu?", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2004, 6/3, s. 2.

⁵ Can Tuncay, "Türk Emeklilik Sisteminde Reform Projesinin Değerlendirilmesi", *Çimento İşveren Dergisi*, Mart 2005, Sayı: 2, Cilt: 19, s. 4.

⁶ *Gelir Vergisi Sirküleri/3*, Tarih: 13.08.2003, Sayı: GVK-3/2003-3/Bireysel Emeklilik Sistemi-1.

⁷ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü Maddesinde Yer Alan Tevkifat Nispetleri Hakkında Karar, Resmi Gazete, Sayı: 25332, 30.12.2003.

lik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile diğer şahıs sigortalarından on yıl süreyle prim veya aidat ödeyenlere ve vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerden % 10,

3. Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerden % 5, oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

4. BİREYSEL EMEKLİLİK REJİMİNİ TEŞVİK AMAÇLI VERGİ DÜZENLEMELERİ

4632 sayılı Kanun ile uygulanmakta olan bireysel emeklilik sistemini teşvik etmek amacıyla hazırlanan 4697 sayılı Kanun ile bazı vergi avantajları getirilmiştir. Söz konusu Kanun ile oluşturulan vergi teşvik sisteminin temelde üç aşamalı olarak işlediği görülmektedir. İlk olarak bireysel emeklilik sistemine yapılan katkıların toplanması aşamasında yapılan katkının belirli sınırlar içinde katılımcının gelir vergisine tabi gelirinden indirimine izin verilmektedir. İkinci aşamada ise sigorta şirketlerince toplanan katkı paylarının değerlendirilmesinde, emeklilik yatırım fonlarının gelirleri vergiden istisna edilmektedir. Üçüncü ve son aşamada ise, katılımcıların emeklilik sisteminden ayrılmalari aşamasında sistemden elde ettikleri paraların vergilendirilmesinde bazı avantajlar bulunmaktadır.⁸

i. Bireysel emeklilik sistemine yapılan katkıların toplanması aşaması: Katılımcıların ödemeleri sırasında kendilerine vergi avantajı sağlayan

hükümler ise üç grupta incelenebilir. İlk olarak, katılımcı ücretli ise bireysel emeklilik sistemine kendisi, eşi ve küçük çocukları için ödediği katkı payının elde edilen ücretin % 10'una ve asgari ücretin yıllık tutarına kadar kısmı indirim konusu yapılabilecektir (GVK md. 63/3).⁹ İkinci, ücretlinin bireysel emeklilik sistemine kendisi için yapması gereken katkılar işvereni tarafından yapılıyorsa, işveren çalışanı için bireysel emeklilik sistemine yaptığı bu katkıları ticari kazancın tespitinde gider olarak düşebilir (GVK md. 40/9).¹⁰ Üçüncü olarak da katılımcı, yıllık gelir vergisi beyannamesi vermekle yükümlüyse, sisteme yapılan katkı payları beyan edilen gelirin % 10'una ve asgari ücretin yıllık tutarına kadar gelir vergisi matrahından indirebilir (GVK md. 89/1).¹¹

ii. Sigorta şirketlerince toplanan katkı paylarının değerlendirilmesi aşaması: 4697 sayılı kanunla 5422 sayılı eski kurumlar vergisi kanununa eklenen ve 07.10.2001 tarihinden itibaren geçerli olan hükümle emeklilik yatırım fonlarının kazançları Kurumlar Vergisinden istisna edilmiştir. Aynı hüküm, 13.06.2006 tarihli 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu'nda da istisnalar yan başlığını taşıyan md.5/d-5 bendinde de yer bulmuştur. 4697 sayılı Kanun'da ayrıca emeklilik yatırım fonlarının elde ettiği kazançlara da GVK md. 94 kapsamında stopaj yapılamayacağını da belirtmiştir (GVK geçici md. 67).¹²

iii. Katılımcıların emeklilik sisteminden ayrılmalari aşaması: Bireysel emeklilik sisteminden katılımcıya ödenecek gelirlerin bir kısmı, GVK md.

⁸ TBMM Tutanak Dergisi, 127'nci Birleşim, 28.06.2001 Perşembe, V. Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler. Ayrıca, bireysel emeklilikle ilgili vergi düzenlemelerinin ayrıntılı incelenmesi ve uygulama örnekleri için bkz. İmdat Türkay, *Bireysel Emeklilik ve Şahıs Sigorta Primlerinin Vergilendirilmesi* (Maliye ve Hukuk Yayınları, Eylül 2005); Mehmet Arslan, "Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Vergi Avantajları I – II, *Yaklaşım Dergisi*, Mayıs-Haziran 2005, Sayı 149-150.

⁹ Bireysel emeklilik dışında kalan şahıs sigorta poliçeleri için ödenen primlerin ise elde edilen ücretin % 5'ine kadar olan kısmı ücret matrahının tespitinde indirilebilecektir. Bunun dışında, mükelleflerce ödenen katılım paylarının gelir vergisi matrahından indirilebilmesi için katılımcının net ücretinin tespitinde brüt ücretten evvelce gider olarak indirilmemiş olması gerekmektedir. bkz. *Gelir Vergisi Sirküleri/3*, Tarih: 13.08.2003, Sayı: GVK-3/2003-3/Bireysel Emeklilik Sistemi-1.

¹⁰ Ticari kazancın tespitinde gider olarak yazılabilecek tutarın üst sınırı GVK md. 63/3 de belirtildiği gibidir.

¹¹ Katkı payının yükümlünün vergi matrahından indirilebilmesi için beyannamenin ilgili olduğu yıl ile ilişkili olması ve bu yılın sonuna kadar ödenmesi, ücretlere ilişkin indirimde ise ücretin ilgili olduğu ay ile ilişkili olması ve bu aylık dönemin sonuna kadar ödenmiş olması gerekmektedir. 256 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği, Resmi Gazete, 09.08.2005, Sayı: 25901.

¹² Ayrıca sigorta ve emeklilik şirketlerinin Damga Vergisi Kanunu ve Banka Ve Sigorta Vergisi Kanunu karşısındaki durumları için bkz. Arslan, a.g.m.

22'de yapılan düzenleme¹³ ile gelir vergisinden istisna edilmiştir. Bu düzenlemeyle;

- "Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin % 25'i,

- Türkiye'de kain ve merkezi Türkiye'de bulunan diğer sigorta şirketlerinden on yıl süreyle prim ödeyenler ile vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin % 10'u,

- Tek primli yıllık gelir sigortalarından yapılan ödemelerin tamamı, gelir vergisinden istisna tutulmuştur.

Böylece bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkını elde edilenlere diğer şekillerde sistemden ayrılanlara göre vergi avantajı sağlanmış, sistemden emeklilik hakkı elde edilerek ayrılma teşvik edilmiştir.

5. GELİR VERGİSİNİN SERVET VERGİSİNE DÖNÜŞMESİ: BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN ELDE EDİLEN PARALARIN GELİR VERGİSİNE TABİ TUTULMASI

5.1. İktisadi Anlamda ve Vergi Konusu Olarak Gelir

İktisadi anlamda gelir, bir dönem içinde alım gücünde ortaya çıkan artışlar olarak ifade edilmektedir. Bu bakımdan;

i. Kişinin sahip olduğu üretim faktörünü üretim sürecine sokmasıyla elde ettiği sürekli ve düzenli iktisadi değerler,

ii. Alım gücünün zaman içinde birikmiş şeklini oluşturan servetin değerinde meydana gelen artışlar,

iii. Sürekli ve düzenli özellik göstermeyen, bir üretim faktörünün üretime sokulmaksızın elde edilen bahis oyunları, bağışlar ve miras gibi kişinin mal varlığını arttıran unsurlar

satın alma gücündeki artışları, başka bir deyişle iktisadi anlamda geliri temsil eder.

Vergi hukuku açısından iktisadi anlamda gelir tanımının pratikte bir anlamı olmamakla birlikte gelir kaynak teorisi ve safi artış teorisi olmak üzere iki yaklaşımla tanımlanmakta ve gelir vergisi sistemlerinde yerini bulmaktadır.

Bunlardan kaynak teorisi çok temel olarak düzenli ve sürekli nitelikteki akımları gelir olarak kabul etmekle beraber safi artış teorisi geniş anlamda geliri tanımlamakta ve bu esasla tanımlanmış gelir tanımı iktisadi anlamda gelire eş değer olmaktadır.¹⁴

Türk gelir vergisi sistemi kaynak teorisini benimsemiş, bu kapsamda düzenli ve sürekli nitelikte olan altı gelir unsurunu saymış ve bunlara ilave olarak düzenli ve sürekli nitelikte olmayan bazı değer artış kazançlarını ve diğer kazançları da gelir kapsamına almıştır. Gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından biri de *menkul sermaye iradidir*.

5.2. Vergi Konusu Olarak Menkul Sermaye İradı

GVK md. 75'e göre, sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında, nakdi sermaye veya para ile temsil edilebilen değerlerden oluşan sermaye dolayısıyla elde ettiği temettü, faiz ve benzeri iratlar menkul sermaye iradı olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanıma göre, menkul sermaye sahibinin şahsi sermayesi olup, menkul sermayeden elde edilen

¹³ Bilindiği gibi GVK'ya 4697 sayılı Kanun'un 1'inci maddesiyle eklenen mükerrer 21. madde ile düzenlenmiştir. Ancak, bu hüküm 4842 sayılı kanunla yapılan düzenleme ile GVK md. 22'e taşınmıştır.

¹⁴ Ayrıca bkz. Fritz Neumark, *Gelir Vergileri*, Çeviren: M. Orhan Dikmen, (İstanbul Üniversitesi Yayınları: No: 256, İktisat Fakültesi No: 29, İstanbul 1945), s. 21; Salih Turhan, *Vergi Teorisi ve Politikası* (Filiz Kitabevi, İstanbul 1993), s. 116-117; Halil Nadaroğlu, *Kamu Maliyesi Teorisi* (Beta, 9. Baskı, İstanbul, 1996), s. 338., Nihat Edizdoğan, *Kamu Maliyesi II* (Ekin Kitabevi, 5. Baskı, Bursa 2000), s. 189-191; Şerafettin Aksoy, *Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi* (Filiz Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul 1991), s. 169-170; Fevzi Rifat Ortaç, "Vergilendirilebilir Kavramı, Geliri Belirleyen Teoriler ve Türk Gelir Vergisinde Yer Alan Gelir Tanımlaması", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı 2, Yıl:1999, s. 107.

gelirler menkul sermaye iradı olarak nitelendirilir. Menkul sermaye iradının kaynağını kişinin sahip olduğu nakdi sermaye ile menkul kıymetlerdir. Bir görüşe göre, sermaye kavramı iktisadi bakımdan bir işletmeye konulmuş değerleri ifade ederken, bir faaliyette kullanılmayıp başkasının yararına bırakılan değerler servet kavramını karşılamaktadır. Bu bakımdan menkul sermaye kavramı yerine menkul servet kavramı kullanılmalıdır.¹⁵

GVK md. 75'de genel olarak tanımlanan menkul sermaye iradının var olabilmesi için iradın nakdi bir sermayeden veya menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerden oluşması gerekmektedir. Ancak yine aynı maddede kaynağına bakılmaksızın sayılan unsurların menkul sermaye iradı sayılacağı belirtilmiştir. Böylece, menkul sermaye iradı tanımına uymayan, sistematığı bozabilecek bazı unsurların da madde hükmüne dahil edilmesinin önü açılmıştır. Örneğin nakdi sermaye karşılığı değil de emek karşılığı olarak iktisap edilen kurucu ve intifa senetlerinden sağlanan gelirler de menkul sermaye iradı olarak sayılmıştır.¹⁶

Bunun dışında bireysel emeklilik sistemi ve benzeri nitelikteki birikimli şahıs sigortaları kapsamında elde edilen gelirler de GVK md. 75'e göre menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır.

5.3. Menkul Sermaye İradı Olarak Bireysel Emeklilik Sisteminden Elde Edilen Paralar

Katılımcıların bireysel emeklilik sisteminden elde ettiği paralar, katılımcıların tasarruflarından sisteme evvelce prim, aidat ve katılım bedeli şeklinde yapmış oldukları katkılar ile bu katkılarının bireysel emeklilik sistemi kapsamında kurulan emeklilik fonlarında değerlendirilmesinden elde edilen iratlardan oluşmaktadır.

GVK bu ayrımı dikkate almaksızın bireysel

emeklilik sisteminden elde edilen gelirleri menkul sermaye iradı saymakta ve gelir vergisi kapsamına almaktadır.¹⁷ Halbuki, sadece katkılarının içinde değerlendirilmesinden elde edilen iratlar menkul sermaye iradı özelliği göstermektedir. Katılımcıların evvelce yaptığı ödemeler ise ne iktisadi anlamda gelir ne de GVK md. 1 kapsamında yapılan tanımların kapsamında değerlendirilebilir. Bunun dışında bu katkılar menkul sermaye iradı tanımını da uymamaktadır. Zira menkul sermaye iradı sermaye varlığının gelirleri ya da paranın kira geliri olarak ifade edilmektedir.¹⁸ Ancak GVK md. 75 ile bizzat kişinin sisteme tasarruflarından yaptığı katkılar, başka bir ifadeyle servetinin bir kısmı gelir vergisinin kapsamına alınmıştır.

Buna karşılık, menkul kıymetlerin kuponlu veya kuponsuz olarak satılmasından, iştirak paylarının devir ve temlik karşılığında ve menkul değerler ile iştirak paylarının tamamen veya kısmen itfa edilmesi karşılığında elde edilen gelirler ise menkul sermaye iradı olarak değerlendirilmektedir (GVK md.76). Kanun koyucu bu hükümle kişinin yatırdığı sermayenin geri almasını vergi dışı tutmayı amaçlamıştır. Ancak bireysel emeklilik sistemine yapılan katkılara bu açıdan bakılmamakta ve madde hükmünün ruhunda çelişkiler ortaya çıkmaktadır. GVK'nın bireysel emeklilik sistemiyle bu hükümleri düşünüldüğünde uygulamanın gelir vergisinden daha çok bir servet vergisi olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Gelir vergisinin servet vergisi niteliği bireysel emeklilik sisteminden 10 yıl prim ödemediği ayrılanlardan için geçerli olan % 15 tevkifat oranıyla daha belirgin ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde sistemden emeklilik hakkı elde etmeden ayrılıp, sistemde biriken paraların tamamı herhangi bir kısmı istisnaya tabi olmaksızın stopaja tabi tutulmuştur.

¹⁵ Güneri Ergülen, *Menkul Kıymetlerin Vergilendirilmesi* (T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 456, Eskişehir 1991), s. 64.

¹⁶ Yılmaz Özbalcı, *Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları* (Oluş Yayıncılık, Ankara, Ocak 2002), s. 602.

¹⁷ Mehmet Korkusuz, "Bireysel Emeklilik Sistemi İçin Neler Yapılmalı", http://www.kobiline.com/docs/ATax/article/brysl_emkl.doc, (Erişim: 08.09.2006).

¹⁸ Ergülen, a.g.e., s. 63.

4697 sayılı Kanun'un gerekçesinde ise elde bireysel emeklilik sisteminden elde edilen paraların kişinin evvelce ödediği prim, aidat ya da katılım bedeline isabet eden kısmının, sisteme katkı aşamasında vergiden indirildiğini dolayısıyla bu tutarların vergisinin ödenmediğini ve sistemden elde edilen paraların bu amaçla GVK md. 75 kapsamına alındığı ifade edilmektedir. Bu şekilde, istisna edilmiş gelirin, kanun koyucunun amacı dışında değerlendirilmesi, bireysel emeklilik sisteminden çekilmesi durumunda yeniden vergi kapsamına alınması hedeflenmiştir.

Şüphesiz sistemden ayrılanlara yapılan ödemelerin ne kadarının kişinin evvelce yaptığı katkılardan ne kadarının bu katkılarının nemalandırılmasından elde edilen gelir olduğunun tespit edilmesi güç olacaktır. Ancak, bu şekilde elde edilen gelirlerin vergiye tabi tutarı yine bir hükümle tanımlanırsa bu teknik sorun da ortadan kalkacaktır. Bu haliyle bireysel emeklilik sisteminden elde edilen gelirler gelir vergisi sisteminin sistematikliğini bozan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

Bireysel emeklilik sistemlerinden elde edilen paralar kişinin satın alma gücünde bir artışa yol açtığından gelir vergisinin konusuna girmektedir. Ancak, GVK'daki konuyla ilgili düzenleme, kanunun sistematikliğine uymamakta, düzenlemeyi izleyen maddelerin ruhuna aykırı düşmektedir. GVK md. 75/15'deki düzenlemenin probleminin bu paraların vergiye tabi olup olmaması değil, GVK içindeki düzenleniş ve ele alınış biçimiyle ilgili olduğunu ifade etmek daha doğru olacaktır. Örneğin, söz konusu madde hükmünde sistemden elde edilen tutarların ne kadarının vergi tevkifatına tabi olacağını; başka bir ifadeyle, sistemden elde edilen paraların ne kadarının GVK'ya göre menkul sermaye iradı sayılacağını belirtmesi sorununu kısmen ortadan kaldıracaktır. Bu haliyle, bireysel emeklilik sistemiyle ilgili GVK hükümleri gelir vergisine servet vergisi niteliği kazandırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Şerafettin. **Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi**, Filiz Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul 1991
- Arslan, Mehmet. "Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Vergi Avantajları I – II, Yaklaşım Dergisi, Mayıs-Haziran 2005.
- Aydın, Ufuk. "Sosyal Güvenlikte Özelleştirme", **Çimento İşveren Dergisi**, Eylül 1998, Sayı: 5, Cilt: 12.
- Edizdoğan, Nihat. **Kamu Maliyesi II**, Ekin Kitabevi, 5. Baskı, Bursa 2000.
- Ergülen, Güneri. **Menkul Kıymetlerin Vergilendirilmesi**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 456, Eskişehir 1991.
- Gümü, Erdal. "Sosyal Güvenlik Sisteminin Geleceği Umut Veriyor mu?", **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2004, 6/3.
- Korkusuz, Mehmet. "Bireysel Emeklilik Sistemi İçin Neler Yapılmalı", http://www.kobiline.com/docs/Atax/article/brysl_emkl.doc, (Erişim: 08.09.2006).
- Nadaroğlu, Halil. **Kamu Maliyesi Teorisi**, Beta, 9. Baskı, İstanbul, 1996.
- Neumark, Fritz. **Gelir Vergileri**, Çeviren: M. Orhan Dikmen, İstanbul Üniversitesi Yayınları: No: 256, İktisat Fakültesi No: 29, İstanbul 1945.
- Ortaç, Fevzi Rifat. "Vergilendirilebilir Kavramı, Geliri Belirleyen Teoriler ve Türk Gelir Vergisinde Yer Alan Gelir Tanımlaması", **Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı 2, Yıl:1999.
- Özbacı, Yılmaz. **Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Oluş Yayıncılık, Ankara, Ocak 2002.
- Tuncay, Can. "Bireysel Emeklilik Rejimi Üzerine", **Çimento İşveren Dergisi**, Mart 2000, Sayı: 2, Cilt: 14.
- Tuncay, Can. "Türk Emeklilik Sisteminde Reform Projesinin Değerlendirilmesi", **Çimento İşveren Dergisi**, Mart 2005, Sayı: 2, Cilt: 19.
- Tuncer, Selahattin. "Bireysel Emeklilik Fonları ve Vergi Sorunları", **Yaklaşım Dergisi**, Aralık 2003, Sayı: 132.
- Turhan, Salih. **Vergi Teorisi ve Politikası**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Türkay, İmdat. **Bireysel Emeklilik ve Şahıs Sigorta Primitlerinin Vergilendirilmesi**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Eylül 2005.
- **TBMM Tutanak Dergisi**, 127 nci Birleşim, 28.06.2001 Perşembe, V. Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler.
- **Gelir Vergisi Sirküleri/3**, Tarih: 13.08.2003, Sayı: GVK-3/2003-3/Bireysel Emeklilik Sistemi-1.
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü Maddesinde Yer Alan Tevkifat Nispetleri Hakkında Karar, **Resmi Gazete**, Sayı: 25332, 30.12.2003
- 256 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği, **Resmi Gazete**, 09.08.2005, Sayı: 25901.